

ракетного удару. Окрім цих чинників, війна суттєво впливає на рівень морального і психологічного стану суспільства.

1. Віктимологія: навч. посібник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін.; за ред. В. В. Голіни і Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2017. 308 с.

2. Головкін Б. М. Кримінологічне поняття віктимізації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2015. №15 (2). С. 93–96.

Ірина ДРОК

старший науковий співробітник
навчально-наукової лабораторії
з дослідження проблем
превентивної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна,
кандидат юридичних наук, доцент

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ І ПІДТРИМАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ РІВНОВАГИ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Екологічна небезпека крокує в ногу зі збройним конфліктом, адже непоправна шкода наноситься тваринництву та рослинництву, навколишньому середовищу тією зброєю, яка застосовується окупантами на території України.

Згідно з даними Міністерства довкілля станом на 8 листопада 2022 року сума завданих довкіллю збитків оцінюється у 1, 35 трильйони гривень. При цьому згоріло, забруднивши повітря небезпечними речовинами, 680,6 тисяч тон нафтопродуктів; 18,3 тисячі квадратних метрів ґрунтів забруднено небезпечними речовинами; 38 тисяч тон викидів потрапило у повітря від горіння російської техніки та утворилося 325 тисяч тон відходів [1].

Загалом 67 мільйонів тон викидів потрапило в атмосферне повітря; 2,3 мільйони квадратних метрів земель засмічено; 23,3 тисяч гектарів лісів випалено, частину з них втрачено назавжди; 3 мільйони гектарів лісів уражено війною. Водночас хочемо зауважити, що попередні 10 років (з 2011 по 2020) в Україні відбувалося активне відновлення лісів [2]. У 2021 році на відновлення лісів з державного бюджету виділялося 599 мільйони гривень [1].

Крім того, засмічено і забруднено водні об'єкти у районах бойових дій. 20% природоохоронних територій потерпають від війни. Зокрема під окупацією перебувають 8 заповідників, 10 національних природних парків. У зоні ризику опинилися 2,9 млн гектарів Смарагдової мережі – територій, які потребують охорони на загальноєвропейському рівні. Під загрозою знищення

знаходяться 16 Рамсарських об'єктів площею майже 600 тисяч гектарів. Вони мають статус водно-болотних угідь міжнародного значення завдяки їхньому унікальному біорізноманіттю [1].

В наслідок збройних дій знищено 7,1 мільйони квадратних метрів об'єктів, у тому числі критичної інфраструктури, а їх залишки спричинили шкоду довкіллю. Приблизно 200 тисяч квадратних кілометрів території потребуватиме розмінування. Окупованими залишаються 2,2 тисяч родовищ з енергоресурсами, металами й мінералами [1].

З урахуванням обставин, які відбулися в Україні у 2022 році, варто акцентувати увагу на необхідності розробки програм, спрямованих на оперативне подолання негативних екологічних наслідків збройного конфлікту. З цією метою ми пропонуємо запланувати щорічне виділення коштів у державному на бюджеті на подолання шкоди природному середовищу України.

Ще одним напрямком відновлення екологічної рівноваги є розмінування територій України, які перебували під окупацією військ російської федерації. Одним із напрямків, які потребують втручання держави, це організація навчання спеціалістів з розмінування територій.

Відновлення природних ресурсів також має стати пріоритетом державної політики вже сьогодні. Зокрема, ми пропонуємо державним органам, підприємствам, установам, організаціям відпрацювати такі напрямки, як відновлення втрачених рослин та тварин на деокупованих територіях, територіях, де велися бойові дії; створення нових заповідних зон у постраждалих територіях України; підтримка селекційних досліджень.

Одним із перспективних напрямків, який був актуальним для України і в мирний час, є вирішення проблеми сміття. Дана проблема актуальна для всього світу, а шляхи її вирішення вже реалізуються провідними Європейськими державами. Так, наприклад, Швеція переробляє 99% всього сміття, з якого отримують паливо та сировину для виробництва. Україна, в свою чергу, переробляє лише 6% сміття[3]. Тобто, розробка, затвердження та реалізації державної цільової програми сортування сміття є одним із пріоритетних і перспективних напрямків розвитку екологічної безпеки в Україні. Для повноцінної реалізації вказаних програм обов'язковим, на нашу думку, є будівництво сміттєпереробних заводів.

Поряд із зазначеним пропонуємо запровадити адміністративну відповідальність за порушення встановлених правил сортування сміття, адже виконання встановлених правил без настання відповідальності може бути недостатньо ефективним. Відповідно вважаємо за потрібне доповнити Кодекс України про адміністративні правопорушення [4] статтю 152-2 такого змісту:

«Стаття 152-2. Порушення правил сортування сміття

Порушення правил сортування сміття, - тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від десяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів

доходів громадян і на посадових осіб або фізичних осіб - підприємців - від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення за порушення, передбачені частиною першою цієї статті, - тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від тридцяти до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб або фізичних осіб - підприємців - від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Необладнання місць для утилізації сміття відповідно до вимог, встановлених законодавством, - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб - суб'єктів господарювання, які утримують місця для утилізації сміття, від сорока до п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення за порушення, передбачені частиною третьою цієї статті, - тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб - суб'єктів господарювання, які утримують місця для утилізації сміття, від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян».

Ще одним перспективним напрямком встановлення екологічної рівноваги вважаємо перехід на електричні автомобілі на території України. З цією метою пропонуємо розробити та затвердити Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Концепції переходу на електричні автомобілі до 2055 року».

Це лише загальні напрямки забезпечення екологічної безпеки на території України, які потребують подальшого наукового вивчення, проведення експертної оцінки, вивчення представниками нормотворчих органів, а також публічного обговорення серед громадськості. Проте нормалізація природного середовища України, наближення його до норм довоєнного періоду та покращення до міжнародних стандартів – є пріоритетом в подальшій діяльності компетентних державних органів та уповноважених ними представників громадськості.

---

1. Російська агресія в Україні: деякі аспекти шкоди українському довкіллю та у глобальному вимірі. URL: <https://svitua.org/2023/02/23/rosijska-agresiya-v-ukrayini-deyaki-aspekty-shkody-ukrayinskomu-dovkillyu-ta-u-globalnomu-vymiri>.

2. Ліси в Україні: скільки грошей витрачали на відновлення останні 10 років. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/06/15/infografika/suspilstvo/lisy-ukrayini-skilky-hroshej-vytrachaly-vidnovlennya-ostanni-10-rokiv>.

3. Проблема сміття: від Європи до України. URL: <https://www.csi.org.ua/news/problema-smittya-vid-yevropy-do-ukrayiny/>

4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>.